

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GÜVENGENLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

ASSERTIVENESS LEVEL OF UNIVERSITY STUDENTS

Nülüfer VOLTAN-ACAR*, Ahu ARICIOĞLU**, Filiz GÜLTEKİN***, Dilek GENÇTANIRIM****

ÖZET: Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin güvengenlik düzeylerini cinsiyet, üniversiteye giriş puan türü, yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim birimi ve anne-baba tutumu değişkenleri açısından incelemektir. Araştırma grubunu Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, 2006-2007 Yaz dönemi hazırlık öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada bağımlı değişken olan güvengenliğin belirlenmesinde Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği; bağımsız değişkenlerin belirlenmesinde ise araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, ikili karşılaştırmalar için t testi; çoklu karşılaştırmalar için tek yönlü varyans analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin güvengenlik düzeylerinin cinsiyet, üniversiteye giriş puan türü, yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim birimi açısından anlamlı farklılık göstermediği; ana-baba tutumları açısından demokratik ana-baba tutumu lehine anlamlı farklılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Araştırma bulguları alan yazında daha önce yapılan araştırma bulguları ile tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: güvengenlik, üniversite öğrencileri, Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği

ABSTRACT: The aim of this study is to investigate assertiveness of the university students according to their major, kind of ÖSS point, their hometown their mother's-father's attitudes.. The participants of the study were Hacettepe University Foreign Languages School students who attended the summer school in 2006-2007 school year.. Voltan- Acar Assertiveness Scale was administered to determine dependent variable of the study and a questionnaire which was developed by the researchers was utilized to determine the independent variables. SPSS 13 software was used to analyze the data of the study. To compare the dyadic groups t test and to compare the multiple groups one way ANOVA were used. According to the results, the assertiveness levels of the university students significant difference were not found between gender, the OSS points and the place which the students spent most of their lives . There was a significant difference in favor of democratic parental attitude when the assertiveness level of the students were compared. The findings were discussed in the light of the literature.

Keywords: assertiveness, university students, Voltan-Acar Assertiveness Scale

1. GİRİŞ

İnsanoğlu, fiziksel, duygusal, bilişsel ve diğer birçok açılardan gelişmek ve yaşamını devam ettirmek için diğer insanlara ihtiyaç duyar. Sosyal bir varlık olarak tanımlanan insanın diğer insanlarla ilişki içinde olması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu ilişkilerin sağlıklı olması bireyin gelişimine ve mutluluğuna katkıda bulunan önemli bir unsurdur. Kişinin çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için sosyal beceri olarak adlandırılan birtakım becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu beceriler aynı zamanda kişilik gelişimini de olumlu yönde desteklemektedir.

Sosyal beceri kapsamında, bireyin başkalarıyla başarılı bir şekilde etkileşimde bulunmasına olanak sağlayan, tanışma, kendini-başkasına tanıttırma, randevu isteme, selamlama, soru sorma, cevap verme, dinleme, rahatsızlık belirtme, belirtilen rahatsızlığa karşılık verme, saldırganlığa uygun bir şekilde tepkide bulunma, çatışma çözme, şikâyet etme, diğerlerini övme gibi davranışlar yer almaktadır. Özetle sosyal, beceri olumlu ve olumsuz duygu ve yaşantıları istendik bir biçimde ifade edebilme ve haklarını koruma gibi davranışları ifade etmektedir. Çevredeki kişiler tarafından beğenilen, iletişim ve etkileşimi sürdürmeye yönelik tekrarlanabilen bu davranışlar sonucunda bireyler, kişiler arası durumlarda çevrelerinden pekiştirici elde ederler (Bacanlı, 1999). Başka bir ifadeyle sosyal beceriler, bireylerin beğenilen, onaylanan bireyler olmasına, toplum içinde iyi bir konum elde etmelerine ve isteklerini yerine getirmelerine imkân sağlayan kişiler arası ilişkilere dair önemli beceriler olarak kabul edilmektedirler.

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, e-posta: nva@hacettepe.edu.tr

** Arş. Gör. Dr., Fırat Üniversitesi, e-posta: ahuaricioglu@yahoo.com

*** Arş. Gör. Dr., Uludağ Üniversitesi, e-posta: gutekinfiliz@yahoo.com

**** Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, e-posta: digenc@hacettepe.edu.tr

Kişiler arası ilişkiler ve bu ilişkilerin niteliği, insan hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bu ilişkilerin olumlu olması ancak karşılıklı hakların korunması ve bu haklara saygı duyulması ile gerçekleşmektedir. Bireylerin başkalarının haklarını koruması gerektiği kadar kendi haklarına da sahip çıkması istenen bir davranıştır. Bu tür özellikler, sosyal becerilerin yeterliliği durumunda ortaya çıkmakta ve bu beceriler insan ilişkilerini kolaylaştırmaktadır. Başkalarının hak ve düşüncelerine saygı duyarak kendi hak ve düşüncelerini ortaya koyup savunmak, yani güvengen olmak, bireyin sosyal becerilerini uygun şekilde kullanmasına yardımcı olur.

Kişilerin duygu ve düşüncelerini ifade ederken üç temel davranışta buldukları söylenebilir. Bu davranış biçimleri bir yelpaze üzerinde bir uçta çekingenlik (nonassertiveness), diğer uçta saldırganlık (aggressiveness) ve ortada güvengenlik (assertiveness) olmak üzere yerleştirilebilir. Çekingen, içedönük ve pasif davranışlar, yelpazenin bir uç noktasında yer almaktadır (Mc Whirter ve Voltan-Acar, 2005). Çekingen kişiler, duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edemeyen, haklarını korumada başarısız olan, diğerlerine sınır koyma, hayır diyebilme, kendi kararlarını verme konusunda güçlük yaşayan, kaygılı bireyler olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle de bu bireyler çoğu kez öfke ya da yetersizlik duygusu yaşarlar (Aksakal, 1997; Alberti ve Emmons, 2002; Erkal, 1990; Mc Whirter ve Voltan-Acar, 2005). Aşırı hareketlilik, saldırganlık ise yelpazenin diğer uç noktası olarak değerlendirilebilir. Saldırgan davranışlar, bireylerin kendilerine ve başkalarına zarar verebilecek türden davranışlarını kapsamaktadır. Her iki uçtaki davranışlar da kendini ortaya koymada uygun olmayan davranışlardır. Uygun olan ise kendini ve başkalarını aynı oranda gözeterek davranmaktır (Mc Whirter ve Voltan-Acar, 2005; Voltan-Acar ve Öğretmen, 2007).

Yelpazenin ortasında yer alan güvengenlik kavramı, 20. yy'ın ikinci yarısında ABD'de *assertiveness* adıyla bir kişilik özelliği, bir davranış örüntüsü olarak ortaya çıkmış ve üzerinde birçok çalışma yapılmıştır. Türkçede 1970'li yılların sonunda *assertiveness* kavramının karşılığı aranmış ve *atılganlık* kavramı uygun bir karşılık olarak kabul edilmiştir. 1980'li yılların sonlarında ise, *assertiveness*'in karşılığının, tıpkı -gen, -gan, -ken, -kan ekleriyle türetilen Türkçe isimler gibi güvenmekten, *güvengen* olabileceğine karar verilmiştir (Voltan-Acar, 1989; 1995). Güvengenlik, başkalarını küçük görmeden, onların haklarını yadsımadan bireylerin kendi haklarını koruyabilmeleri için geliştirilen bir çeşit kişiler arası ilişkiler biçimidir. Güvengenlik özelliği, kişilerin diğerlerine saygı duymaları kadar duygu, inanç ve fikirlerini de doğru biçimde iletmeleridir (Voltan, 1980). Alberti ve Emmons (2002)'a göre ise güvengenlik, bireylerin kendilerini oldukları gibi anlatabilmeleri, olumlu ve olumsuz duygularını iletebilmeleri, kendilerine ters gelen isteklere karşı koyabilmeleri, karşısındakinden istekte bulunabilme becerisine sahip olabilmeleri ve başkalarının haklarını çiğnemenin kendi haklarını kullanabilmeleri gibi davranışsal özelliklerdir. Sosyal bağlamda güvengen olmak, kişinin bir başkasına kim olduğunu, ne yaptığını, ne istediğini ve yaşamdan ne beklediğini iletmesidir (Smith, 1998).

Voltan (1980)'a göre güvengen birey, kişiler arası ilişkilerde ne saldırganca davranır, ne çekingendir, ne de içine kapanıktır; ancak iletişimde bulunurken etkilidir. Bu beceri bireyin, diğer sosyal becerilerinin gelişmesine, ilgilendikleri şeylere daha çabuk ulaşmasına, fırsatları değerlendirmesine ve duygusal olarak daha fazla çevreye uyum sağlamasına yardımcı olur. Güvengenlik, bireyin toplumsal yaşamında başarılı olmasını, daha etkili iletişim becerileri edinmesini sağlar. Özetle güvengenlik, bireylerin insan ilişkilerinde eşitliğe özen gösterdiklerini, kendi gereksinimlerini görmezden gelmediklerini ve bunların karşılanması için çaba gösterdiklerini ifade eder. Bu kişiler, hayır diyebilme ve başkalarıyla aralarına sınır koyabilme becerisine sahiptirler. Ayrıca güvengen kişilerin duygularını açık bir biçimde rahatça ifade edebildiklerini, kendi haklarını kullanma konusunda çekingenlik göstermediklerini ve tüm bunları yaparken başkalarının haklarına saygı duyduklarını söylemek mümkündür. Bu bağlamda güvengen olmak hem bireyin kişisel anlamda ihtiyaçlarının karşılanmasını hem de topluma sağlıklı bir biçimde uyum sağlayabilmesini desteklemektedir.

Güvengenlik, birçok faktöre bağlıdır ve alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde kültürel farklılığın güvengenlikle ilişkili önemli bir değişken olarak ele alındığı görülmektedir. Örneğin, Furnham (1979), güvengenliğin tamamen kültürel özelliklerle ilişkili olduğu görüşünü

savunmaktadır. Bireyciliği ve yarışmayı teşvik eden kültürlerde yetişen bireyler, kolektivist ve itaat etmeyi onaylayan kültürlerde yetişen bireylerden daha güvengen olmaktadır. Asya kültüründe çekingenliğin, Batı kültüründe ise güvengenliğin öne çıktığı belirtilmektedir. Bu kültürel farklılığın, cinsiyet rollerine de yansıdığı ve erkeklerde güvengenliğin daha istenen ve pekiştirilen bir özellik olduğu ortaya konmaktadır (Akt. Alberti ve Emmons, 2002). Arı (1989), Aydın (1991), Kaya (2001), yaptıkları çalışmalarda, erkeklerin kızlara göre daha güvengen olduğunu ortaya koymaktadırlar. Bu çalışmalarda elde edilen bulgulardan farklı olarak Onur (2006) cinsiyet ile güvengenlik düzeyi arasında anlamlı ilişki olmadığını; Stibbins ve arkadaşları (1977) ise tam tersine kızlar lehine anlamlı farklılık olduğunu belirtmektedirler (Akt. Erkal, 1990).

Yapılan araştırmaların sonucunda demokratik anne-baba tutumuna sahip olan ya da ebeveynlerinin tutumunu demokratik olarak algılayan bireylerin, diğerlerine göre daha güvengen oldukları saptanmıştır. Güvengenlik açısından alt ve üst sınırdaki olan bireylerin ise otoriter ebeveynlere sahip oldukları ortaya konmuştur (Saruhan, 1996; Tatak, 2003). Araştırma sonuçlarına göre anne-babanın çocuklarını yetiştirmede demokratik bir tutum sergilemesi, çocuğun güvengen olması açısından önem taşımaktadır.

Alan yazında yer alan çalışmaların çoğu, güvengen davranış örüntüsünün uygun bir eğitim ile geliştirilebileceğini göstermektedir. Bu görüş çocuklar, ergenler, öğrenciler, kadınlar, evli çiftler, yaşlılar, iş arayanlar gibi birçok değişik grup üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkan kuramsal ve ampirik bulgularla desteklenmektedir (Voltan, 1980; Sorias, 1986; İnceoğlu ve Aytar, 1987).

Güvengenlik eğitimi, kişisel ve sosyal sorumlulukların arttığı ergenlik döneminde karşılaşılan birçok problemin etkili bir biçimde çözülebileceği açısından önemlidir. Ergenlik döneminin sonuna denk gelen üniversite yılları, öğrencilerin ailelerinden uzak oldukları, kendi ayakları üzerinde durmalarının, yeni bir şehre ve yaşama alışmalarının gerektiği bir dönemdir. Bu dönemde gençlerin diğerleriyle yaşadıkları sorunları etkili bir biçimde çözmeleri ya da isteklerini, ihtiyaçlarını uygun biçimde ifade edebilmeleri, haklarını savunabilmeleri, sağlıklı kişilik gelişimi için önemlidir. Toplum önünde konuşamama, iş görüşmelerinde yetersizlik, flörte başlayamama gibi güvengen olmamaktan kaynaklanan problemler, üniversite gençlerinin hem üniversite hem de üniversite sonrasında, yaşamlarını düzenlemede önemli bir engel olabilir. Bu nedenle güvengenlik özellikleri kazanmak özellikle ergenlik döneminde önem taşımaktadır.

Buradan hareketle, üniversite öğrencilerinin güvengenlik düzeyleri cinsiyet, üniversiteye giriş puan türü, yaşamın çoğunun geçirildiği yer ve algılanan anne ve baba tutumu gibi bazı kişisel değişkenler açısından incelenmiştir. Bu çalışmada algılanan ana-baba tutumları, öğrencilerin anne babalarının tutumlarına ilişkin görüşleri sorularak belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, öğrencilerin güvengenlik düzeylerinin belirlenmesinde, uygun müdahale yöntemlerinin geliştirilmesinde, uygulamaya geçirilmesinde ve böylece öğrencilerin kişilik gelişimlerinin desteklenmesinde uzmanlara yol göstereceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Kapsamına Giren Bireyler

Araştırma grubunu 2006-2007 Yaz Döneminde Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'na devam eden hazırlık sınıfı öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmaya 165'i kız 193'ü erkek olmak üzere toplam 359 öğrenci katılmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları:

2.2.1. Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği: Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği, Voltan-Acar ve Öğretmen (2007) tarafından bireylerin güvengenlik düzeylerinin ölçülmesi amacıyla üniversite öğrencilerine yönelik geliştirilmiştir. Ölçekte çekingenlik boyutu için 17 ve güvengenlik boyutu için 11 madde olmak üzere toplam 28 madde bulunmaktadır. Ölçek altılı Likert tipi bir ölçektir. Tepkiler, "beni hiç anlatmıyor-1" ile "beni çok iyi anlatıyor-6" aralığında değişmektedir.

Ölçekten alınabilecek en düşük puan 28, en yüksek puan 168'dir. Bireyin ölçekten aldığı puan arttıkça güvengenlik düzeyi artmaktadır. Testin iç tutarlılık katsayıları çekingenlik boyutu için 0,83, güvengenlik boyutu için 0,78 ve testin tamamı için 0,87'dir. Bu ölçeğin geliştirilmesi sürecinde bir sınırlılık olarak ölçeğin test tekrar test güvenirliği için 35 kişilik bir grupta çalışıldığı ifade edilmiştir. Daha sonra yapılacak çalışmalarda ölçeğin daha büyük örneklem gruplarına uygulanarak test tekrar test güvenirliğinin yeniden hesaplanması önerilmiştir (Voltan-Acar ve Öğretmen, 2007). Bu nedenle çalışmada 113 kişilik bir grupta ölçeğin test tekrar test güvenirliği hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin test tekrar test güvenirlik katsayısı daha önce yapılan çalışmaya benzer biçimde 0,78 bulunmuştur. Bu ölçek, saldırganlık ve güvengenliği birbirinden ayırmak, bireylerin güvengenlik düzeylerini belirlemek açısından geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kabul edilmektedir.

2.2.2. Kişisel Bilgi Formu: Araştırmanın bağımsız değişkenleri olan cinsiyet, üniversiteye giriş puan türü, yaşamın çoğunun geçirildiği yer, algılanan anne ve baba tutumu değişkenlerinin belirlenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

2.3. İşlem Yolu

Araştırma için gerekli izinler alındıktan sonra 2006-2007 Yaz döneminde açılan tüm hazırlık sınıflarına Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Ayrıca, Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeğinin test tekrar test güvenirliğini belirlemek amacıyla birinci uygulamadan üç hafta sonra 113 öğrenciye ikinci uygulama yapılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği'nin güvenirliği, test tekrar test yöntemi ile elde edilmiştir. Bu amaçla ilk uygulama ile son uygulama puanları arasındaki Pearson Momentler Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni ile bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla öncelikle varyansların homojenliğine bakılmıştır. Sonrasında parametrik yöntemlerden ikili karşılaştırmalarda bağımsız gruplar için t testi, çoklu karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Araştırmada hata payı 0,05 olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu öğrencilerinin Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği'nden aldıkları güvengenlik puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemede bağımsız gruplar için t-testi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Kız	162	118,38	18,56	1,05	0,29
Erkek	187	120,47	18,55		

$p > 0,05$

Tablo 1'de görüldüğü gibi Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği'nden alınan güvengenlik puan ortalamaları arasında cinsiyete göre ($t=1.05$; $p > 0,05$) anlamlı fark bulunmamaktadır.

Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu öğrencilerinin Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği'nden aldıkları güvengenlik puanları ile üniversiteye giriş puan türü, yaşamın çoğunun geçirildiği yer bağımsız değişkenleri arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Kişisel bilgi formunda puan türü değişkeni, "sözel, sayısal, eşit ağırlık, dil ve diğer" olarak sınıflandırılmıştır. Yaşamın çoğunun geçirildiği yer değişkeni ise "köy, kasaba, ilçe, il, büyükşehir" olarak nitelendirilmiştir. Ancak elde edilen verilerde hücrelere

düşen birey sayısı istatistiksel analizler için yeterli olmadığı için bu değişkenlerden, “sözel, dil ve diğer” kategorileri “diğer” kategorisi içine, “köy, kasaba ve ilçe” kategorileri de “köy-ilçe” kategorisine dâhil edilmiştir. Böylece, puan türü değişkeni sayısal, eşit ağırlık ve diğer; yaşamın çoğunun geçirildiği yer değişkeni köy-ilçe, il, Büyükşehir olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği Puanlarının Puan Türü ve Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yer Değişkenlerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	n	$\bar{x}$	ss	F	p
Puan türü					
Sayısal	157	118,66	18,25	0,63	0,53
EA	167	119,68	18,94		
Diğer	27	122,92	17,48		
Yaşamın çoğunun geçirildiği yer					
Köy-İlçe	111	117,67	19,88	1,31	0,27
İl	108	118,94	17,64		
Büyükşehir	132	121,43	17,95		

$p > 0,05$

Tablo 2’de görüldüğü gibi Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği’nden alınan puanlar arasında, öğrencilerin üniversiteye giriş puan türleri ($F=0,63$, $p > 0,05$) ve yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer ($F=1,31$ $p > 0,05$) değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu öğrencilerinin Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği’nden aldıkları güvengenlik puan ortalamaları ile algıladıkları anne tutumu ve baba tutumu arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığı bağımsız gruplar için t-testi ile analiz edilmiştir. Kişisel bilgi formunda, öğrencilerin anne-baba tutumlarını algılayışları “ilgisiz, otoriter ve demokratik” olarak nitelendirilmiştir. Elde edilen verilerde hücelere düşen birey sayısı istatistiksel analizler için yeterli olmadığı için bu değişkende veriler “demokratik” ve “demokratik olmayan” şeklinde iki kategoriye ayrılmıştır. Yapılan istatistiksel analiz sonuçları Tablo 3 ve Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği Puan Ortalamalarının Algılanan Anne Tutumuna Göre t Testi Sonuçları

Anne tutumu	n	$\bar{x}$	ss	t	p
Demokratik olmayan	76	114,23	20,07	2,81	0,005
Demokratik	269	120,96	17,93		

$p < 0,05$

Tablo 3’te görüldüğü gibi Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği’nden alınan güvengenlik puanları, algılanan anne tutumuna göre demokratik tutum lehine ($t=2,81$, $p < 0,05$) anlamlı farklılık göstermektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği Puan Ortalamalarının Algılanan Baba Tutumuna Göre t Testi Sonuçları

Baba tutumu	n	$\bar{x}$	ss	t	p
Demokratik olmayan	99	114,43	18,29	3,31	0,001
Demokratik	244	121,65	18,28		

$p < 0,05$

Tablo 4'te görüldüğü gibi Voltan-Acar Kendini Belirleme Ölçeği'nden alınan güvengenlik puan ortalamaları, algılanan baba tutumuna göre demokratik tutum lehine ($t=3,312$, $p<0,05$) anlamlı farklılık göstermektedir.

4. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin güvengenlik düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Alan yazında lise ve üniversite öğrencileriyle yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde, Onur (2006)'un araştırma bulguları ile bu araştırmayla elde edilen bulgular paralellik göstermektedir. Arı (1989), Aydın (1991), Kaya (2001)'nın erkekler lehine anlamlı farklılık elde edilen çalışmalarıyla paralellik göstermemektedir. Güvengenliğin kazanılmasındaki kültürel etki göz önünde bulundurulduğunda, değişen toplumsal yapıya bağlı olarak cinsiyetler arasındaki farklılıklarda azalma görülmektedir. Geçmişte sadece erkeklere ya da kadınlara atfedilen birçok özellik, günümüzde her iki cinsiyette de var olması istenen ve toplumun onayladığı özellikler haline gelmiştir. Bu doğrultuda cinsiyet açısından güvengenlik puanlarında anlamlı bir farklılığın olmayışının günümüzdeki toplumsal yapı ve cinsiyetlere atfedilen özelliklerdeki benzerliklerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin üniversiteye giriş puan türleri ile güvengenlik düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin üniversiteye giriş puan türü kişilik özelliklerini belirginleştirecek nitelikte bir değişken olmayabilir. Üniversitede alınan eğitimle bu özelliğin daha belirginleşeceği, üniversitede alınan eğitimin ve üniversite yaşantılarının öğrencilerin daha güvengen bireyler olmalarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin üniversiteye giriş puan türleri ile güvengenlik düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Araştırma, üniversite eğitiminin ilk yılında olan hazırlık sınıfı öğrencileriyle yapılmıştır. Çalışmada ortaöğretimdeki alan seçimi ve bu seçime dayalı olarak yüksek öğretimdeki bölüm tercihlerinin, farklı ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerine dayalı olarak yapıldığı, bu nedenle farklı puan türüne göre üniversiteye giren öğrencilerin güvengenlik düzeylerinin farklı olabileceği düşünülmüştür. Ancak araştırmanın bu bulgusu, bu beklentiyle aynı doğrultuda değildir. Puan türlerine göre öğrencilerin güvengenlik düzeyleri arasında farkın olmayışı, öğrencilerin almış oldukları eğitimin benzer nitelikte olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin üniversite eğitimleri sırasında edindikleri mesleki bilgi ve beceriler kapsamında çeşitli davranış örüntülerini kazanmaları beklenmektedir. Bu açıdan güvengenlik düzeyinin üniversite yaşamının sonraki yıllarında giriş puan türleri ve bu doğrultuda bölümleri açısından farklılık gösterebileceği düşünülmektedir.

Yaşamın çoğunun geçirildiği yer açısından öğrencilerin güvengenlik puanlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yapılan çalışmalar, güvengenliğin kültürel yapıya bağlı, farklı biçimlerde kabul gören ve uygulanan bir davranış biçimi olduğunu ortaya koymaktadır. Bireyciliği ve rekabeti teşvik eden kültürlerde yetişen bireyler, toplumcu ve otoriteye bağlı kültürlerde yetişen bireylere göre daha güvengen olmaktadır (Alberti ve Emmons, 2002). Bu görüşler doğrultusunda farklı yerleşim birimlerinde yetişen bireylerin farklı güvengenlik düzeylerine sahip olması beklenirken, bu çalışmada böyle bir farklılığın olmamasının teknolojik ve toplumsal gelişmelerle açıklanabileceği düşünülmektedir. Teknolojik gelişmelerle birlikte kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, toplumsal refah düzeyinin artışıyla köy-kent arasındaki farklılıklarda azalma görülmektedir. Başka bir ifadeyle toplumun her kesiminde ve her bölgesinde benzer özelliklere ihtiyaç duyulmakta, bu özellikler kabul görmekte ve desteklenmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin algıladıkları anne ve baba tutumları ile güvengenlik düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olduğu ortaya konulmuştur. Anne-baba tutumunu demokratik olarak algılayan, bir başka deyişle anne babalarının demokratik davrandığı görüşünde olan öğrencilerin güvengenlik puanları, otoriter ve ilgisiz olduğu görüşündeki öğrencilerin güvengenlik puanlarından daha yüksektir. Kültürel öğelerin güvengenlik üzerindeki etkisi ve güvengenliğin sosyal bir davranış olması açısından, anne-babanın çocuk yetiştirmede benimsediği

tutum, bireyin güvengen olup olmamasında belirleyici olabilmektedir. Tataker (2003) ve Saruhan (1996), çalışmalarında anne-babalarının tutumlarını demokratik olarak algılayan bireylerin diğerlerine göre daha güvengen olduklarını ortaya koymuşlardır. Bu bulgular, araştırmadan elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir. Güvengenliğin öğrenilen bir özellik olmasından dolayı, ebeveynlerin çocuğa güvengenlik konusunda model olmasının, çocuğun güvengen davranışlarını uygun biçimde desteklemesinin, pekiştirmesinin ve çocuğu bir birey olarak kabul etmesinin önem taşıdığı düşünülmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde yapılacak araştırmalara yönelik olarak;

- Araştırma bulgularına göre anne-baba tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin güvengenlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu nedenle, anne-baba eğitimleri yaygınlaştırılabilir ve bu eğitimler sırasında güvengenliğin kazandırılması açısından da demokratik tutumun önemli olduğu vurgulanabilir.
- Bu çalışma, üniversiteye yeni başlamış hazırlık sınıfı öğrencileriyle yapılmıştır. Üniversitede geçirilen sürenin öğrencilerin güvengenlik düzeyleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla farklı sınıf seviyelerinde karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.
- Üniversitede eğitim alınan bölümlerin öğrencilerin güvengenlik düzeyleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla farklı bölümlerin karşılaştırılmasına ilişkin çalışmalar yapılabilir.
- Öğrencilerin eğitim aldıkları çevrenin güvengenlik düzeyleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla farklı bölge ve şehirlerdeki üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerle çalışılabilir
- Öğrencilerin yaşam kalitelerini artırmak için güvengenlik düzeylerini geliştirmeye yönelik psiko-eğitsel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Aksakal, N. (1997). *Üniversite sınavına giren lise son sınıf öğrencilerinin atılganlık ve depresyon düzeylerinin araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Alberti, R. ve Emmons, M. (2002). *Atılganlık hakkınızı kullanın*. (Çev. Serap Katlan). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Arı, R. (1989) *Üniversite öğrencilerinin baskın ben durumları ile bazı özlük niteliklerinin ben durumuna, atılganlık ve uyum düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, B. (1991). Cinsiyet ve cinsiyet rolleri açısından atılganlık seviyesinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 25-36.
- İnceoğlu, D. ve Aytar, G. (1987). Bir grup ergende atılgan davranış düzeyi araştırması. *Psikoloji Dergisi*, 6(21), 23-24.
- Kaya, K. (2001) *Meslek lisesi öğrencilerinin atılganlık ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Bacanlı, H. (1999). Sosyal beceri eğitimi. Y. Kuzgun (Ed.), *İlköğretimde rehberlik*. (s.171-189). Ankara: Nobel Dağıtım..
- McWhirter, J. ve Voltan-Acar, N. (2005). *Çocukla iletişim*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Onur, N. (2006). *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Saruhan, N. (1996). *Ankara il merkezinde lise son sınıfa devam eden öğrencilerin atılganlıkları ile ana ve baba tutumları arasındaki ilişkinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Smith, M.J. (1998). *Hayır dediğimde kendimi suçlu hissediyorum*. (Çev. Gülden Güvenç). Ankara: HYB Yayıncılık.
- Tataker, T. (2003). *Ergenlerin atılganlık düzeyi ile ruhsal sorunları arasındaki ilişkinin araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Voltan, N. (1980). *Grupla atılganlık eğitiminin bireyin atılganlık düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Voltan-Acar, N. (1989). Psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin örgütlenişi-fonksiyonları ve personelin eğitimi. *I. Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları*. (Ed. Nesrin H. Şahin). Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Voltan-Acar, N.(1995). Psikolojik danışmada çeviri sorunu. *Bilim ve Ütopya Dergisi*, 14, 28-29.
- Voltan-Acar, N. ve Öğretmen, T.(2007). Kendini belirleme(güvengenlik) ölçeği geliştirme çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 3(27), 67-78.

- Uğur, G. (1996). *Üniversite öğrencilerinde atılganlık ile beden algısı arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yılmaz, S. (2000). *Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin benlik algısı ve atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

EXTENDED ABSTRACT

Social skill includes the behaviors, like acquaintance, asking questions, answering, listening, conflict resolution, self-expression, complaining, giving and receiving compliments, which provide changes in the person for effective interactions with others. In other words, social skill is utilized to express positive and negative feelings or experiences in a suitable way and preserve individual's rights. A person gets reinforcement from his/her environment by using social skills. The persons are approved and appreciated by their social environment because of their social skills. Thus, social skills are very important in interpersonal communication. According to Voltan (1980) assertive person can communicate with others effectively. Assertive person is not either aggressive or shy or asocial but he/she is forceful about interpersonal relation skills. Assertiveness assists developing the other social skills, achieving the ideals, using opportunities, adjustment to social environment. Acquiring assertiveness skills provides achievement in social life, attaining effective communication skills. In short ,assertive persons care for equality in interpersonal relations, are aware of their needs, can say "no" and bound to others, express their feelings, advocate their rights. In this process these persons respect the others' rights. For these reasons, especially this skill must be obtained in the adolescent years.

In this study the first aim of the study is to investigate assertiveness of the university students according to kind of ÖSS point, their hometown their mother's-father's attitudes. The second aim is to find out the test-retest reliability of Voltan-Acar Assertiveness Scale for his sample. The purpose of this inventory is to determine assertiveness of the university students.

The participants of the study were Hacettepe University Foreign Languages School students who attend to summer school in 2006–2007. 165 females and 193 males have participated the research. Voltan- Acar Assertiveness Inventory was administered to determine dependent variable of the study and a questionnaire which was developed by the researchers was utilized to determine the independent variables.

The reliability of Voltan-Acar Assertiveness Inventory obtained by test retest. For this aim Voltan-Acar Assertiveness Inventory was administered to students three weeks after the first administration. Then Pearson Moments Correlation was calculated between the first and the last administration. In this study the t test and ANOVA were used to find out whether there is a difference between two means and or among groups. SPSS 1 software was applied to analyze the data of the study. .05 was considered as the significant level.

According to findings, there is not a significant difference between assertiveness level of males and females. This result can be explained by today's social life and the characteristics of the social gender roles of the students who attended the summer school. It can be said that today a man and a woman have got similar roles in social life to adjust to their community in the cities like Ankara

Another result of the research is that there is not a significant difference between the kind of OSS point and assertiveness level. The participants of the study are in the first year of their university education. The students have got a similar education until the university in Turkey. A person can learn to be assertive as part of his/her education. These students can get assertiveness or other social skills according to their major. These skills can change according to major. It is expected that students will gain behavior patterns in the extent of their career education during their university training process. Due to this especially the level of their assertiveness will harden.

According to the results there has been no significant difference among the students' assertiveness scores related to home town where they spend most of their lives. The studies exhibit that assertiveness is a behavioral form which has been accepted implied and connected with cultural

structure. With the technological improvements media have become widespread. As a result of this improvement, the level of social welfare has been increased and the differences among the city-village have been reduced.

The findings of this study indicate that there is a significant difference between the parent's attitudes and the level of assertiveness. Because assertiveness is also a skill which can be learnt. It can be implied that it is essential for the parents to be a model for their children about being assertiveness,

From the results of the study, some suggestions can be made: Parents need to receive assertiveness training so that they can be good models for their children. Also the psycho-educational curricula should be developed for the different grades. The assertiveness in the social skill training should be emphasized in the primary school curriculum. Especially in the secondary education which matches the adolescence period, the social skill training and the extend use of assertiveness training is significant.